

HET ARCHIEF VAN SINT-BAAFS EN BISDOM GENT

Ter inleiding

Johan Dambruyn

Op vrijdag 14 oktober 2005 werd op een plechtige academische zitting in de crypte van de Gentse Sint-Baafskathedraal - toepasselijker kan niet - de inventaris van het (oud) archief van Sint-Baafs en bisdom Gent aan het publiek voorgesteld. Dat de voltooiing van dit inventarisatieproject met meer dan gewone luister gebeurde, is begrijpelijk, want het archief van Sint-Baafs en bisdom Gent vormt een van de kroonjuwelen van het Rijksarchief te Gent. Het gaat om niet minder dan circa 270 strekkende meter archief en ongeveer 5000 charters! De inventarisatie van het immens archief was een titanenwerk, waaraan liefst drie archivariissen hebben gewerkt. Tussen de start en de beëindiging van het project ligt meer dan een halve eeuw. De achtjarige toegang telt meer dan 38.000 inventarisnummers en blinkt uit door zijn archivistische detailbeschrijvingen.

Niet alleen door zijn omvang, maar evenzeer door zijn inhoudelijke diversiteit, mag dit archief als een 'topstuk' - om het met de woorden van de archivariissen Eddy Put en Marc Carnier te zeggen - worden beschouwd. Het gaat immers om het archief van diverse belangrijke kerkelijke instellingen die organisch en chronologisch nauw met elkaar verweven waren: de middeleeuwse Sint-Baafsabdij, het Sint-Baafskapittel, de Sint-Janskerk en het oude bisdom Gent (tot 1801). De opeenvolgende archiefvormers hebben talloze documenten nagelaten die niet alleen belangrijk zijn voor de studie van de religieuze geschiedenis van het oude graafschap Vlaanderen tijdens de Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd, maar evenzeer voor de socio-economische, geografische, institutionele en linguïstische geschiedenis. Bovendien bezitten de oudste archiefstukken een internationale historische waarde. Kortom, het archief van Sint-Baafs en bisdom Gent herbergt een schat aan informatie.

De vier referaten die naar aanleiding van de afronding van de inventarisatie tijdens de academische zitting werden uitgesproken, werden in de Handelingen van deze jaargang gebundeld en integraal opgenomen. In een eerste bijdrage geeft Marc Carnier een beknopt overzicht van de woelige geschiedenis van het archief van Sint-Baafs en bisdom Gent en van het inventarisatieproject, waarna hij de globale structuur van de inventaris toelicht.

De andere bijdragen hebben als gemeenschappelijk kenmerk dat ze focussen op drie erudiete wetenschappers van de tweede helft van de twintigste eeuw en hun hechte relatie met het archief van Sint-Baafs en bisdom Gent. Deze semi-biografieën werden geschreven door auteurs die de prominente weten-

JOHAN DAMBRUYNE

schappers zeer goed kennen of hebben gekend. Zonder overdrijven mag gepocht worden dat de drie navorsers elk op hun specifiek terrein baanbrekend werk hebben verricht. Bij wijze van boutade zou men kunnen stellen dat de drie geleerden hun succesvolle carrière te danken hebben aan het archief van Sint-Baafs en bisdom Gent. Eerlijkheidshalve moet daar onmiddellijk aan toegevoegd worden dat zij behoren tot het groepje witte raven dat het aangedurfd heeft om het grotendeels ongeïventariseerd of slecht geïventariseerd archief aan te boren. Jammer genoeg hebben twee van de drie navorsers de beëindiging van het gigantisch inventarisatieproject niet meer zelf kunnen meemaken.

Erik Thoen belicht in zijn artikel de rol die het archief van de Gentse Sint-Baafsabdij gespeeld heeft in het oeuvre van zijn leermeester, landschaps- en agrarisch historicus Adriaan Verhulst, die jarenlang hoogleraar middeleeuwse geschiedenis aan de Gentse universiteit was. De intense liefde die Michel Cloet, momenteel professor emeritus van de Katholieke Universiteit Leuven en pionier van de nieuwe vroegmoderne religieuze geschiedenis in Vlaanderen, sedert jaar en dag koestert voor het archief van het bisdom Gent wordt haarfijn uit de doeken gedaan door Eddy Put. Een bijdrage gewijd aan linguïst en archivaris Maurits Gysseling mocht uiteraard niet ontbreken. Hij is het tenslotte die de inventarisatie heeft aangevat en verantwoordelijk is voor het grootste deel van de inventaris. Luc Van Durme beschrijft in zijn artikel niet alleen de problemen waarmee Gysseling geconfronteerd werd bij het ontsluiten en het overbrengen van het archief van Sint-Baafs naar het Rijksarchief, maar ook hoe hij het archief veelvuldig voor zijn linguïstische mega-projecten heeft aangewend.

Aangezien de inventaris van Sint-Baafs en bisdom Gent ontzettend veel nieuwe perspectieven voor wetenschappelijk onderzoek naar de geschiedenis van de stad Gent en het oude graafschap Vlaanderen opent, vond het bestuur van de Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent het niet meer dan zijn plicht om de nodige aandacht aan deze toegang te besteden. Het bestuur hoopt van harte dat dankzij de ontsluiting tal van professionele onderzoekers en amateur-vorsers in de komende jaren de weg naar het archief van Sint-Baafs en bisdom Gent zullen vinden.